

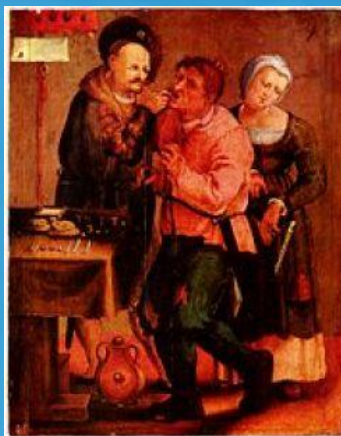

Универзитет “Гоце Делчев” Штип
Факултет за медицински науки
СТОМАТОЛОГИЈА

МУЗЕЈ НА МАКЕДОНСКАТА БОРБА - СКОПЈЕ

ЗАБОБОЛКАТА НИЗ ВЕКОВИТЕ

ЦЕНА ДИМОВА

Ogden Nash

- **"Some tortures are physical and some are mental,**
- **but the one that is both is dental."**

■ ЗАБОБОЛКАТА ВО ПРАИСТОРИЈАТА

■ ЗАБОБОЛКАТА ВО АНТИЧКО ВРЕМЕ

■ ЗАБОБОЛКАТА ВО НОВАТА ЕРА

ЗАБОБОЛКАТА ВО ПРАИСТОРИЈАТА

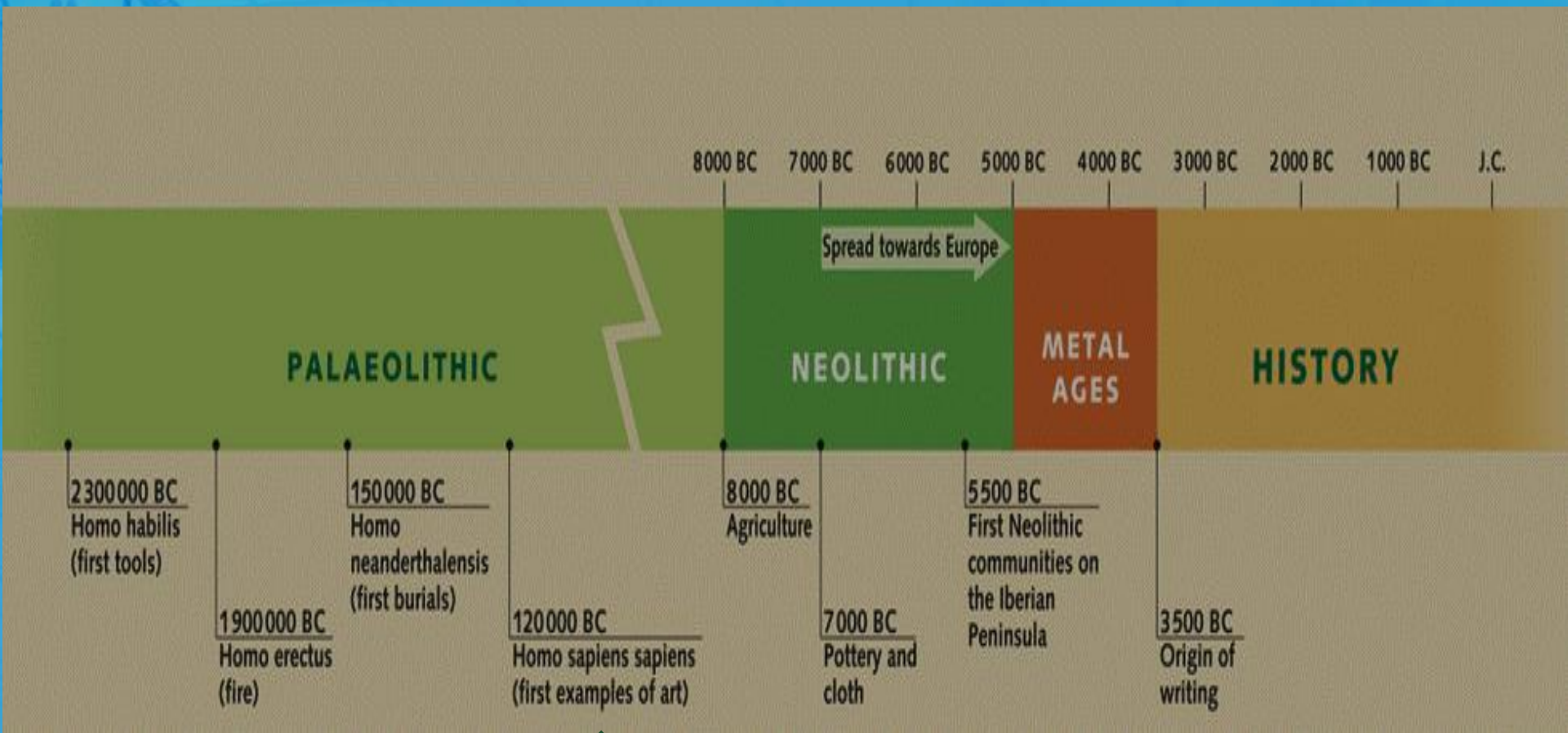
- Поаѓајќи од археолошките испитувања и наоди на коските и забите, се чини дека помеѓу останатото коешто сигурно не поврзува со праисториските луѓе е и забоболката.
- Се смета дека појавата на кариесот е постара од самиот *homo sapiens*, но, затоа пак забоболката е стара исто колку и самото човештво
- Овие ставови се поткрепени со наодите на силна абразија на забите кај праисторискиот човек и длабоките кариозни дефекти што укажуваат на веројатност од појава на забна болка и развој на апсцеси.

ЗАБОБОЛКАТА ВО ПРАИСТОРИЈАТА

<http://news.sciencemag.org/sciencenow/2013/04/scienceshot-the-shrinking-of-the.html>

Homo floresiensis пред 130.000 - 90.000 години

19

Prehistoric infant skull - no decay

Пред 10.000 години

Колекција од 10-1000 заби

Prehistoric toothache. These ancient teeth from Japan show tooth decay, which is more common in fertile women.

John Лукас од Универзитетот во Орегон

Доказите за појава на кариес се откриени на пронајдени черепи кои датираат од пред 25.000 години, а евидентирани се првите забни пломби на луѓе кои живееле во периодот од околу 8000 години пне.

Први докази за употреба на **забни дупчалки** се пронајдени во гробници во Пакистан од неолитскиот период (пред 12.000 -5.000 години).

Најраните писмени записи за забната болка датираат од пред 5000 години во **Месопотамија**.

■ ЗАБОБОЛКАТА ВО ПРАИСТОРИЈАТА

■ ЗАБОБОЛКАТА ВО АНТИЧКО ВРЕМЕ

■ ЗАБОБОЛКАТА ВО НОВАТА ЕРА

ЗАБОБОЛКАТА ВО АНТИЧКО ВРЕМЕ

- Раното лекување на забната болка со лекови, односно со нешто друго освен со призови на некој бог, започнува околу 2250 година п.н.е.
- Антички народи имале различни толкувања за причините за забната болка и различен третман за олеснување од болка.

- 5000 пне - први пишани докази за кариес -
Самеријани
- 3700 пне - лекови за забоболка - Антички Египет
- 2700 пне - лекари специјализирани за забна болка -
Антички Египет
- Hesi- Re – најдобар лекар за заби во Антички Египет
- третман на забоболка и орални лезии
- 1300 пне - вадење на заби - Aescularius - грчки
лекар кој дискутира за вадење или пломбирање на
болни заби

ОРАЛНА ХИГИЕНА

- 500 пне забни пасти - Кина, Рим и Индија (саѓи, мед, кржени луспи од јајца и копита од вол)
- 400 пне - Египет - светски најстар рецепт за забна паста (сол, мента, зрнца бибер и суви ливчиња од ирис)
- 25пне – 50 не – Celsius – препорачува да се мијат забите и устата во утринските часови

■ ЗАБОБОЛКАТА ВО ПРАИСТОРИЈАТА

■ ЗАБОБОЛКАТА ВО АНТИЧКО ВРЕМЕ

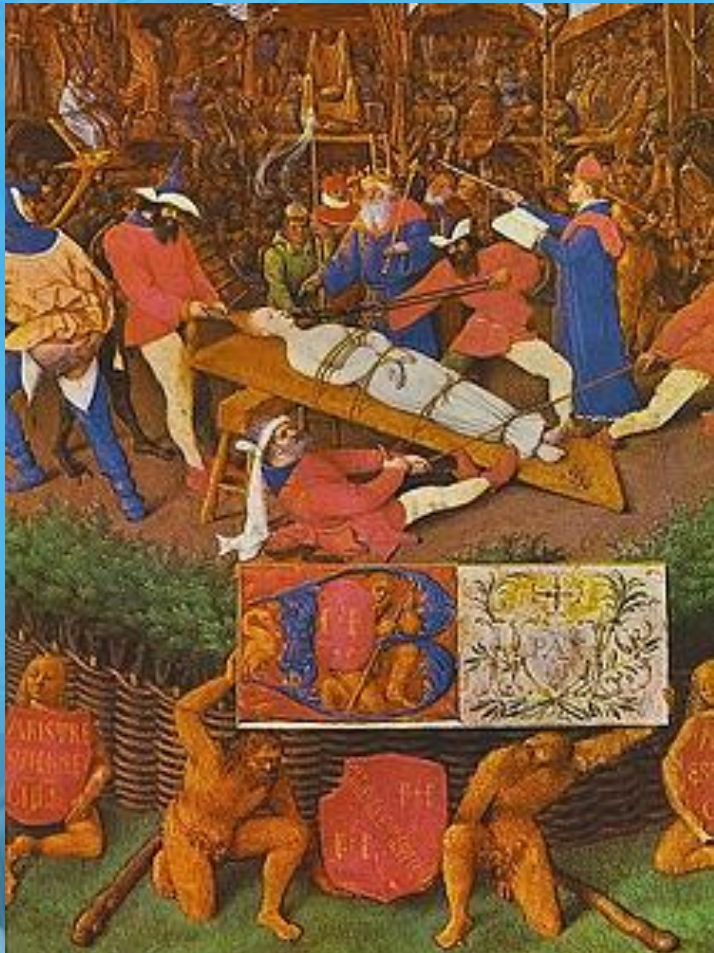
■ ЗАБОБОЛКАТА ВО НОВАТА ЕРА

РИМСКИ ПЕРИОД – Света Аполонија

- Во римскиот период забоболката добива свој светец – Света Аполонија
- Керка на судија во Александрија
- христијанска вера
- измачувана - искршени и извадени сите заби
- жива изгорена 249не.

Патрон на забарството и на оние кои страдаат од забоболка

Jehan Fouquet – 1452-60
The Martyrdom of St Apollonia

9. 2. 1449

Étienne Chevalier, богатиот амбасадор,
благајник и контролор на Чарлс VII,
52 минијатури- Book of Hours –
40 се зачувани како French national
treasure во Musée Condé at Chantill.
1507 Mauritius – Saint Apollonia
португалски навигатори

Мошти – ширум Европа

Реликвија со заб -Porto Cathedral,
Portugal

Инлеј од жад 900не - Маите

- Во средниот век стоматологијата се чини дека назадува, особено во Европа. Во средновековна Англија, забите беа отстранувани како форма на казна.
- Во 1530, била објавена “Медицина за заби” од анонимни којашто била првата книга посветена целосно на стоматологијата. Напишана е на германски јазик, наместо латински и широко се користи како прирачник за обука многу години потоа.

- Во Англија за време на средината на 17 век имало илјадници смртни случаи кои се заради неуспешни стоматолошки процедури, главно поради инфекции кои произлегуваат од нехигиенски услови.
- Во 1728 година стоматологија почнува да ја зазема својата модерна форма. Французинот Пјер Фуше ја објавува книга “Хирургот стоматолог” - *The Surgeon Dentist* и со неговиот придонес и сеопфатна работа тој е именуван за татко на модерната стоматологија.

- 1771 - John Hunter ја издава книгата The Natural History of the Human Teeth
- 1790 - Josiah Flagg ја создал стоматолошка столица
- 1871 – првата забна машина
- 1875 – електрично сврдло
- 1895 – првата жена стоматолог
Lilian Lindsey
- 1896 – стоматолошки рендген
- 1905 – Procain – painless dentistry
- 1987 – дентал скенер

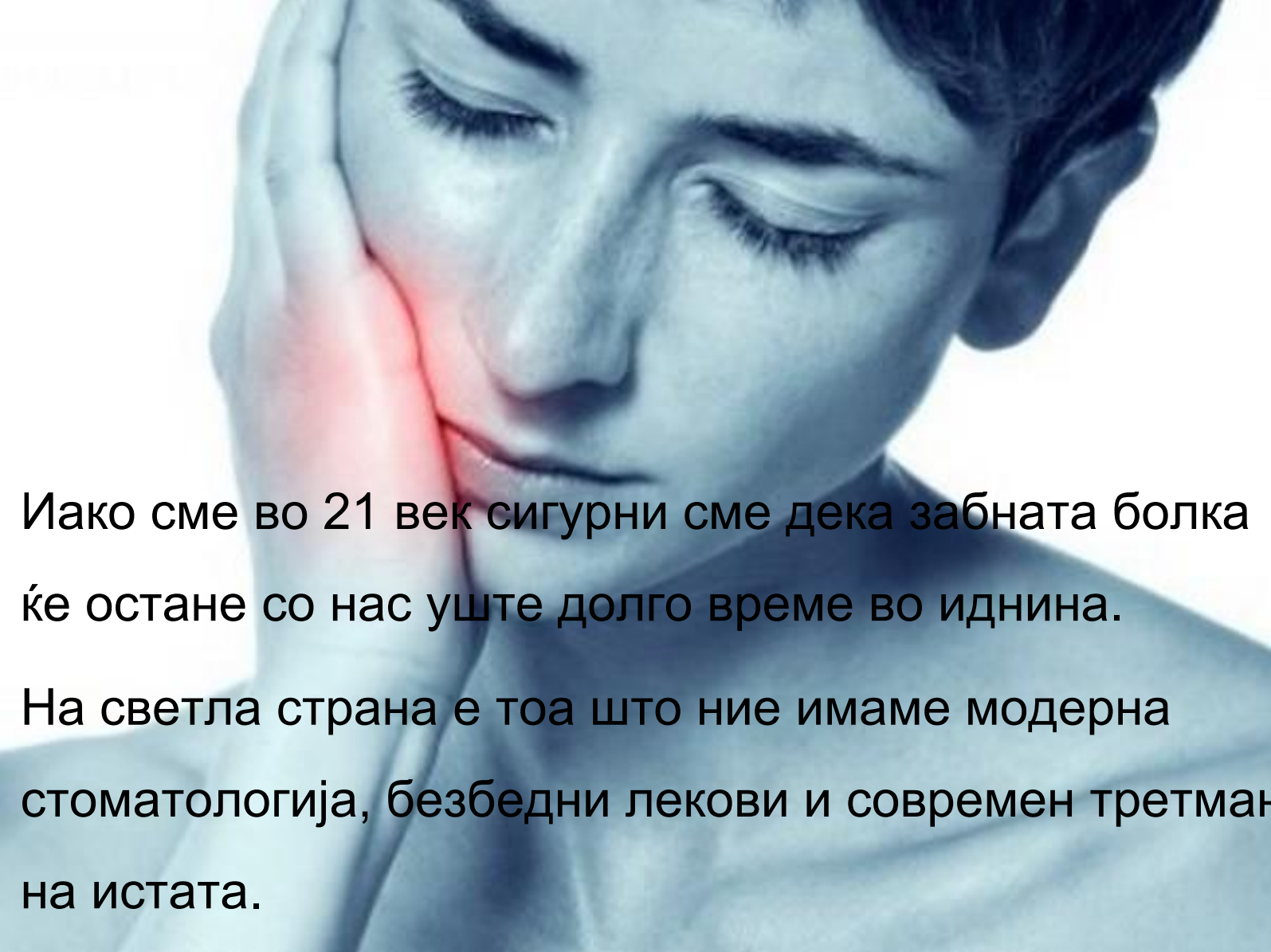

Вештачките заби на George Washington

-
- Иако сме во 21 век сигурни сме дека забната болка ќе остане со нас уште долго време во иднина.
  - На светла страна е тоа што ние имаме модерна стоматологија, безбедни лекови и современ третман на истата.

Mae West

**"Love conquers all things
except poverty and
toothache..."**